

16.11.2020

VN/6433/2019

Työ- ja elinkeinoministeriö

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI LASTEN KANSSA TYÖSKENTELEVIEN
RIKOSTAUSTAN SELVITTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN 2 JA 3 §:N MUUTTAMISESTA**

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää sosiaali- ja terveysministeriön lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 2 ja 3 §:n muuttamisesta.

Esitetyin muutoksin työnantajalla olisi jatkossa oikeus harkintansa mukaan selvittää työnhakijoiden rikostaustaa myös enintään kolme kuukautta kestävässä palvelussuhteissa.

Tällä hetkellä lakia ei sovelleta tehtävissä, joissa työskentely lasten kanssa kestää yli yhden vuoden aikana enintään kolme kuukautta.

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN LAUSUNTO

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 60/1991) keskeinen periaate on, että lasten etu tulee aina asettaa ensisijalle, kun tehdään heitä koskevia viranomaispäätöksiä, lakeja tai yhteiskuntapoliittisia ratkaisuja. Sopimuksen mukaan lapsia on suojattava erityisesti väkivallalta ja seksuaaliselta hyväksikäytöltä (19 ja 34 artiklat).

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää ehdotettuja muutoksia lasten suojelun ja oikeuksien toteutumisen näkökulmasta kannatettavina. Sijaisjärjestelyiden tarve etenkin isoissa kaupungeissa on lisääntynyt eikä ole poissuljettua, että lapsi voisi joutua hyväksikäytön ja väkivallan kohteeksi myös näiden lyhytaikaisten palvelussuhteiden aikana. Lyhyessäkin ajassa on mahdollista toimia lasta vahingoittavasti. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo näin olevan perusteltua parantaa työnantajien mahdollisuuksia varmistaa myös näiden lyhytaikaisiin alle kolmen kuukauden palvelussuhteisiin tulevien henkilöiden soveltuvuus lasten kanssa työskentelyyn.

Viime kädessä rikostaustan selvittäminen jää kuitenkin työnantajan harkinnan varaan, sillä ehdotettu säännös ei ole työnantajaa velvoittava. Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa on pohdittu vaihtoehtoa, että rikostaustan selvittäminen tehtäisiin aina riippumatta palvelussuhteen kestosta. Tällaista muutosta ei kuitenkaan päädytty esittämään. Perusteluina tälle on todettu muun muassa nykyisen lainsäädännön toimivuus, lisäotteiden aiheuttama työmäärä sekä myös työnantajien näkemykset nykyisen lain toimivuudesta. Esityksessä on todettu, että nyt esitetyllä mallilla on vastattu nykysääntelyn huoliin aiheuttamatta lisää hallinnollista taakkaa työnantajille. Esityksessä on myös todettu, ettei lapsia voida suojella yksistään käsillä olevan lain mukaisilla velvoitteilla.

Sosiaali- ja terveysministeriö tuo kuitenkin vielä esiin velvoittavan sääntelyn

mahdollisuudet nyt valittua mallia vielä tehokkaammin vaikuttaa riskeihin ennaltaehkäisevästi. Mikäli rikostausta selvitetäisiin lähtökohtaisesti kaikissa palvelussuhteissa, lyhytaikaisiin tehtäviin ei ehkä hakeutuisi lainkaan henkilöitä, joilla on tuomioita lain soveltamisalaan liittyvissä rikoksissa. Toki tämäkään sääntely ei ratkaisisi sitä ongelmaa, että soveltumattomia henkilöitä voi päätyä tehtäviin, jos heillä ei ole ollut rikostaustaa palvelussuhdetta täytettäessä. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa myös, että velvoittava säännös todennäköisesti täyttäisi Lanzarote-sopimuksen 5 artiklan velvoitteitakin vielä nyt ehdotettua sääntelyä kattavammin.

Hallituksen esityksessä on viitattu nykyisen lainsäädännön toimivuutta ja kehittämistarpeita koskevaan vuonna 2013 toteutettuun tutkimukseen, jossa haastateltiin työnantajia, lupaviranomaisia sekä oikeusrekisterikeskusta. Tutkimuksen mukaan noin 65 %:a vastaajista olisi valmis selvittämään rikostaustat myös alle kolmen kuukauden palvelussuhteissa. Tulos osoittaa, että rikostaustan selvittäminen myös lyhytaikaisten palvelussuhteiden osalta koetaan tärkeäksi ja käytännön valmiutta selvittämiseen on. Tämä on positiivinen viesti, joka olisi hyvä ottaa huomioon, kun harkintaan perustuvan ja toisaalta velvoittavan sääntelyn vaikutuksia ja lasten suojaamisen ensisijaista tarkoitusta punnitaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa vielä lopuksi, että olisi hyvä vielä selvittää, olisiko nyt ehdotettu sääntely perusteltua ulottaa koskemaan myös lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviä.

Kansliapäällikkö

Kirsi Varhila

Hallitussihteeri

Tiina Muinonen